

BESLUTSPROMEMORIA

Datum 2023-06-20

FI dnr 23-2096

Finansinspektionen
Box 7821
103 97 Stockholm
Tel +46 8 408 980 00
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Nya allmänna råd om krediter i konsumentförhållanden

Sammanfattning

Finansinspektionen lämnar nya allmänna råd om krediter i konsumentförhållanden, som ska ersätta de nuvarande allmänna råden (FFFS 2021:29) på samma område. I jämförelse med de nuvarande allmänna råden innebär de nya råden att tillämpningsområdet utvidgas så att även konsumentkreditinstitut omfattas. Ändringen innebär att samtliga tillståndspliktiga institut som lämnar krediter till konsumenter omfattas av råden. Övriga delar av de allmänna råden förs över till de nya råden oförändrade i sak, men med vissa mindre språkliga justeringar.

Finansinspektionen bedömer att de nya allmänna råden bidrar till att stärka konsumentskyddet i samband med kreditgivning genom att samtliga tillståndspliktiga institut omfattas av samma allmänna råd.

De nya allmänna råden träder i kraft den 1 september 2023.

Innehåll

BESLUTSPROMEMORIA	1
1 Utgångspunkter	3
1.1 Målet med regleringen	3
1.2 Nuvarande och kommande regelverk	3
1.3 Ärendets beredning	5
1.4 Rättsliga förutsättningar och reglerings alternativ	5
2 Motivering och överväganden	5
2.1 De allmänna rådens tillämpningsområde utvidgas	5
2.2 Följdändring	7
3 Konsekvenser av de nya allmänna råden	7
3.1 Konsekvenser för samhället och konsumenterna	9
3.2 Konsekvenser för företagen	9
3.3 Konsekvenser för Finansinspektionen	10

1 Utgångspunkter

1.1 Målet med regleringen

De nya allmänna råden ersätter de nuvarande allmänna råden (FFFS 2021:29) om krediter i konsumentförhållanden. Avsikten med de nya allmänna råden är att skapa enhetlighet så att råden omfattar alla de företag under Finansinspektionens tillsyn som lämnar krediter till konsumenter. Det undantag som i dag finns för företag med tillstånd enligt lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter (konsumentkreditinstitut) i det första kapitlet i de allmänna råden tas därför bort.

Det övergripande syftet med de allmänna råden är att vägleda företagen under Finansinspektionens tillsyn om hur de, givet förutsättningarna på den svenska kreditmarknaden, bör agera för att leva upp till kraven i konsumentkreditlagen (2010:1846), särskilt vad gäller kraven på god kreditgivningssed och på kreditprövning. I förlängningen förväntas detta stärka konsumentskyddet och motverka risken för överskuldsättning.

Ikraftträdande

De nya allmänna råden träder i kraft den 1 september 2023, samtidigt som de nuvarande råden upphör att gälla.

1.2 Nuvarande och kommande regelverk

Regler om kreditgivning till konsumenter finns i flera olika författningar.

Grundläggande bestämmelser om konsumentkrediter finns i konsumentkreditlagen (2010:1846). I denna lag finns de bestämmelser som genomför Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG (konsumentkreditdirektivet). Många av bestämmelserna i lagen har även förts över oförändrade i sak från den tidigare konsumentkreditlagen från 1992.

Den 1 januari 2023 flyttades tillsynsansvaret för konsumentkreditinstitutens kreditprövningar från Konsumentverket till Finansinspektionen. Därmed är Finansinspektionen tillsynsmyndighet för kreditprövningar för alla

tillståndspliktiga företag. I övrigt är uppdelningen av tillsynsansvaret mellan myndigheterna oförändrat.¹

Lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter reglerar de företag som lämnar eller förmedlar krediter till konsumenter, och som inte driver verksamhet med konsumentkrediter enligt andra författningar.

Kommande regelverksändringar

Europeiska kommissionen presenterade ett förslag till nytt konsumentkreditdirektiv den 7 juni 2022. Nu pågår EU-förhandlingar som följs av en genomförandeperiod. Det kan därför antas ta några år innan de nya EU-reglerna har genomförts i svensk rätt och därmed kan påverka hur de allmänna råden bör vara utformade.

I slutet av juni 2023 ska Överskuldsättningsutredningen (Fi 2021:08) lämna sitt betänkande.² I utredningens uppdrag ingår bland annat att föreslå ett system för skuldregister samt föreslå hur kreditgivare och andra som är skyldiga att göra en kreditprövning kan få en bättre helhetsbild av en konsuments skulder. Utredningen ska också föreslå åtgärder som motverkar att krediter erbjuds eller lämnas till konsumenter som saknar ekonomiska förutsättningar att återbetala krediten. De förslag som utredningen lämnar kan på sikt medföra att Finansinspektionens allmänna råd behöver ses över.

I en skrivelse som skickades till Justitiedepartementet i februari 2022 begär Finansinspektionen att reglerna om ränteskillnadsersättning i konsumentkreditlagen ska ses över.³ I augusti 2022 gav Finansdepartementet en sakkunnig person i uppdrag att analysera effekterna av ränteförändringar i ljust av hushållens räntebindningstider och att analysera behovet av åtgärder.⁴ Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2023. De förslag som lämnas kan på sikt innebära att Finansinspektionens allmänna råd behöver ses över.

¹ Prop. 2022/23:9.

² Kommittédirektiv 2021:108, Motverka riskfylld kreditgivning och överskuldsättning.

³ FI Dnr 22-2458.

⁴ Fi2022/02502.

1.3 Ärendets beredning

Finansinspektionens nya allmänna råd har arbetats fram internt på inspektionen. Eftersom konsekvenserna har bedömts vara begränsade har inspektionen inte samrått med någon extern referensgrupp.

Finansinspektionen remitterade ett förslag till allmänna råd och ett förslag till föreskriftsändring den 31 mars 2023. 10 remissinstanser har svarat på remissen. Samtliga instanser har tillstyrkt förslaget eller inte haft något att invända mot det.

1.4 Rättsliga förutsättningar och reglerings alternativ

Det finns ingen annan möjlighet för Finansinspektionen att se till att konsumentkreditinstitut omfattas av de allmänna råden än att ändra rådets tillämpningsområde och ge ut dem på nytt. Några regleringsalternativ finns därmed inte.

Att ha allmänna råd om krediter i konsumentförhållanden, och därigenom vägleda företagen om hur de bör agera för att leva upp till kraven i konsumentkreditlagen, är ett viktigt led i inspektionens arbete för att stärka konsumentskyddet och motverka risken för överskuldssättning.

2 Motivering och överväganden

I avsnittet nedan redogör Finansinspektionen för de delar där de nya allmänna råden i sak skiljer sig från de nuvarande.

Övriga delar förs över till de nya allmänna råden oförändrade i sak, men med vissa smärre redaktionella ändringar. I dessa delar hänvisas till Finansinspektionens beslutspromemoria från den 14 september 2021 i ärendet med diarienummer 20-20058, Finansinspektionens beslutspromemoria från den 16 juni 2014 i ärende 14-1394 samt Finansinspektionens beslutspromemoria från den 6 oktober 2011 i ärendet med diarienummer 10-4628.

2.1 De allmänna rådets tillämpningsområde utvidgas

Finansinspektionens ställningstagande: De nya allmänna råden om krediter i konsumentförhållanden ska gälla för alla företag under Finansinspektionens tillsyn som lämnar krediter till konsumenter.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som har besvarat remissen om de nya allmänna råden har tillstyrkt förslaget eller har inte haft något att invända mot det.

Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare anser att det är av största vikt att företag under Finansinspektionens tillsyn, som lämnar krediter till konsumenter, tar sitt ansvar vad gäller kraven på god kreditgivningssed och kreditprövning och att de utgår från den enskildes konsumentens behov och förutsättningar.

Kronofogdemyndigheten, ställer sig positiv till förslaget i promemorian. Enligt Kronofogden är det bra att samtliga tillståndspliktiga företag har samma allmänna råd att förhålla sig till vid sin kreditprövning. Kronofogden delar även Finansinspektionens uppfattning om att det i förlängningen kan förväntas stärka konsumentskyddet och motverka risken för överskuldsättning.

Sveriges advokatsamfund har inget att invända mot förslaget. Dock vill samfundet påminna om sin tidigare kritik av de allmänna råden, särskilt när det gäller hur råden förhåller sig till Högsta förvaltningsdomstolens avgörande HFD 2017 ref.64.

Finansinspektionens skäl: Sedan den 1 januari 2023 är Finansinspektionen tillsynsmyndighet för samtliga tillståndspliktiga företag som lämnar krediter till konsumenter. Dessförinnan var det Konsumentverket som hade tillsyn över konsumentkreditinstitutens kreditprövningar. En naturlig följd av att tillsynsansvaret nu har övergått till Finansinspektionen är att konsumentkreditinstituten ska omfattas av samma regler som övriga företag som står under inspektionens tillsyn och som lämnar krediter till konsumenter. Finansinspektionen anser därför att även konsumentkreditinstituten ska omfattas av Finansinspektionens allmänna råd om krediter i konsumentförhållanden.

Därutöver kommer konsumentkreditinstituten även i fortsättningen, precis som övriga tillståndspliktiga företag som lämnar krediter till konsumenter,

att omfattas av Konsumentverkets allmänna råd om konsumentkrediter, KOVFS 2021:1, i alla delar utom de som rör kreditprövning.

När det gäller *Advokatsamfundets* påminnelse om sin tidigare framförda kritik mot de nuvarande allmänna råden hänvisas till Finansinspektionens beslutspromemoria av den 14 september 2021 i ärendet med diarienummer 20-20058.

2.2 Följdändring

Finansinspektionens ställningstagande: Hänvisningen i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2015:1) om information om ränta på bostadskrediter till de allmänna råden om krediter i konsumentförhållanden ändras.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som har besvarat remissen om de nya allmänna råden har tillstyrkt förslaget eller inte haft något att invända mot det.

Finansinspektionens skäl: I Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2015:1) om information om ränta på bostadskrediter finns en hänvisning till de nuvarande allmänna råden om krediter i konsumentförhållanden. När de allmänna råden nu ges ut på nytt behöver en följdändring göras i dessa föreskrifter.

3 Konsekvenser av de nya allmänna råden

Målet med den nu aktuella ändringen av Finansinspektionens allmänna råd är att se till så att råden gäller för samtliga företag under Finansinspektionens tillsyn som lämnar krediter till konsumenter.

De allmänna råden är en vägledning för företagen under Finansinspektionens tillsyn om hur de, givet de förutsättningar som finns på den svenska kreditmarknaden, bör agera för att leva upp till de redan gällande lagbestämmelserna om god kreditgivningssed och om kreditprövning. Med denna utgångspunkt redogör Finansinspektionen nedan för de konsekvenser som de allmänna råden bedöms få för samhället, konsumenterna, företagen och Finansinspektionen.

Det finns i dag drygt 75 företag som har tillstånd som konsumentkreditinstitut och som därmed kommer att påverkas av de nya allmänna råden. Dessa företag har tidigare omfattats av Konsumentverkets allmänna råd om krediter i konsumentförhållanden när det gäller kreditprövning. De kommer nu i stället att omfattas av FI:s allmänna råd vad gäller sin kreditprövning. För andra frågor än kreditprövning kommer de även fortsättningsvis att omfattas av Konsumentverkets allmänna råd.

I avsnitt 1.1, 1.2 och 1.4 finns en beskrivning av vad Finansinspektionen vill uppnå med de nya allmänna råden, vilka alternativa lösningar som finns och vilka överväganden som inspektionen har gjort. För uppgifter om de rättsliga förutsättningar som ligger till grund för de föreslagna allmänna råden, se avsnitt 1.3 ovan.

Finansinspektionen bedömer att de nya allmänna råden överensstämmer med, och inte går utöver, de skyldigheter som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen. Det enda som är nytt i förhållande till de nuvarande allmänna råden är att råden även gäller för konsumentkreditinstitut.

Sedan den 1 januari 2023 står företag med tillstånd som konsumentkreditinstitut under Finansinspektionens tillsyn även när det gäller företagens kreditprövning. Det är därför angeläget att även dessa företag omfattas av Finansinspektionens allmänna råd. En likvärdig tillsyn över de tillståndspliktiga företagen är viktigt och innebär att samtliga företag som lämnar krediter till konsumenter vägleds av enhetliga allmänna råd.

Finansinspektionens sammanfattande bedömning är att de nya allmänna råden är utformade på ett sådant sätt att de positiva effekterna för konsumenterna och samhället överväger de eventuella negativa effekter som skulle kunna uppstå för de företag som lämnar krediter till konsumenter. Kostnaderna för företagen bör huvudsakligen vara av engångskaraktär och begränsade i storlek.

Vidare bedömer Finansinspektionen att den föreslagna tidpunkten för ikraftträdande, den 1 september 2023, är rimlig. Inspektionen tar i sin bedömning hänsyn till att företagen sedan tidigare omfattats av Konsumentverkets allmänna råd om konsumentkrediter när det gäller kreditprövning. Finansinspektionen kommer också att bjuda in

konsumentkreditinstituten till ett informationstillfälle i samband med att de nya allmänna råden träder i kraft.

3.1 Konsekvenser för samhället och konsumenterna

Målet med ändringen av de allmänna råden är att skapa enhetlighet så att alla företag som lämnar krediter till konsumenter omfattas av Finansinspektionens allmänna råd om krediter i konsumentförhållanden. Enhetliga allmänna råd för alla tillståndspliktiga kreditgivare ger ett högre skydd för konsumenterna och bättre förutsägbarhet om vad som kan förväntas när en kredit erbjuds. Detta bidrar till ett högt konsumentskydd.

3.2 Konsekvenser för företagen

3.2.1 Företag som berörs

De enda företag som berörs av ändringen av de allmänna rådens tillämpningsområde är de ungefär 75 företag under Finansinspektionens tillsyn som lämnar krediter till konsumenter och som har tillstånd som konsumentkreditinstitut, se ovan avsnitt 3.

3.2.2 Kostnadsmässiga konsekvenser för företagen

Kostnaderna för konsumentkreditinstituten bör vara marginella eftersom instituten sedan tidigare är skyldiga att följa de regler i konsumentkreditlagen om kreditprövning och god kreditgivningssed som de allmänna råden knyter an till. Därtill kommer att Finansinspektionens allmänna råd inte skiljer sig markant från de allmänna råd från Konsumentverket som instituten följde till och med den 31 december 2022. Några skillnader finns dock. Till exempel skiljer sig formuleringarna i Konsumentverkets allmänna råd från formuleringarna i Finansinspektionens allmänna råd när det gäller vilka uppgifter som kreditprövningen i regel bör grundas på. En annan skillnad är att enligt inspektionens allmänna råd bör bedömningen i vissa fall grundas på uppgifter om syftet med krediten. Konsumentverkets allmänna råd innehåller inte heller några råd om borgensåtagande, vilket finns i Finansinspektionens allmänna råd.

Även om FI anser att konsekvenserna är begränsade kan det innebära att vissa företag bedömer att policyer och instruktioner behöver uppdateras. Det kan inte heller uteslutas att det uppstår vissa utvecklingskostnader av befintliga it-system hos en del av de företag som berörs. Det är emellertid

svårt att med någon exakthet uppskatta hur stora sådana kostnader kan komma att bli.

3.3 Konsekvenser för Finansinspektionen

Ändringarna av de allmänna råden bedöms inte innebära några betydande tillkommande direkta kostnader för inspektionen. Det kommer inte, med anledning av dessa allmänna råd, att uppstå några behov av it-insatser hos inspektionen och det tillkommer inte heller någon ny inrapportering.